

การเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพ : ประเด็นการวิจัยพัฒนาและการจัดทำข้อตกลงระหว่างหน่วยงาน/สถาบัน

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพ : การวิจัยพัฒนาและการจัดทำข้อตกลงระหว่างหน่วยงาน/สถาบัน ในวันที่ 22 ธันวาคม 2552 ณ โรงแรมฮอลิเดย์อินน์ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้ รวมทั้งระดมความเห็นเกี่ยวกับบทบาทและแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพ ตามมาตรา 15 ของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ที่ให้สร้างเงื่อนไขที่เอื้ออำนวยในการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม รวมทั้งดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของอนุสัญญา ที่ให้มีการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม เพื่อเป็นแรงจูงใจให้มีการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ผู้เข้าร่วมการประชุมประกอบด้วย สถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย หน่วยงานของภาครัฐและภาคเอกชน ที่ได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ต่างๆ

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย นำเสนอบทบาทของสถาบันฯ ในส่วนของศูนย์จุลินทรีย์เพื่อใช้เป็นศูนย์กลางในการรวบรวม เก็บรักษา จุลินทรีย์นอกถิ่นกำเนิด ที่ประโยชน์ในด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งให้บริการสายพันธุ์ เก็บรักษาและการฝากเก็บจุลินทรีย์ และมีคลังสารหายากที่ดำเนินงานด้านงานบริการงานถ่ายทอดเทคโนโลยี และงานวิจัย เพื่อให้บริการสายพันธุ์บริการเก็บรักษา บริการวิเคราะห์ โดยเน้นการวิจัยเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยสถาบันฯ มีการจัดทำข้อตกลง อาทิ จะต้องมีการเก็บรักษาหรือทำลายจุลินทรีย์อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ การไม่มีสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาทุกประเภทจากสายพันธุ์จุลินทรีย์และไมออนูชาติไอเอสทีไปยังบุคคลที่สาม เป็นต้น ในส่วนการถ่ายทอดเทคโนโลยีมีการกำหนดระยะเวลาและการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงินไว้อย่างชัดเจน

ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ นำเสนอบทบาทของศูนย์ฯ ในการวิจัยที่เป็นทั้งผู้รับทุนวิจัย ผู้รับจ้างวิจัยและผู้ร่วมวิจัย ซึ่งมีการทำข้อตกลงทั้งในส่วนของ การให้ทุน การจ้างวิจัยและการร่วมวิจัย ซึ่งผลประโยชน์ที่ศูนย์ฯ จะได้รับ อาทิ การพัฒนาบุคลากรและศักยภาพในการทำงานวิจัยและพัฒนา การพัฒนาฐานข้อมูลด้านความหลากหลายของจุลินทรีย์ในประเทศไทย โดยข้อตกลงเป็นไปในลักษณะของความร่วมมือและมีกฎหมาย/กฎระเบียบการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ที่มีรูปแบบ/ข้อกำหนดในทางปฏิบัติ ไม่ยุ่งยาก ชัดเจนและเป็นธรรม

ในส่วนของหน่วยงานภาครัฐ กรมวิชาการเกษตรมีหน้าที่ในการศึกษาวิจัยด้านพืช และดำเนินงานที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุกรรม โดยการจัดทำข้อตกลง กรมฯ มีระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์การแลกเปลี่ยนส่วนขยายพันธุ์พืชระหว่างประเทศ พ.ศ. 2536 อาทิ ผู้ขอใช้เชื้อพันธุ์พืชและข้อมูลของกรมฯ ต้องเป็นหน่วยงานและเพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น เป็นต้น นอกจากนี้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ที่ใช้ในการกำกับดูแล 3 ฉบับ ได้แก่ พรบ.กักพืช พ.ศ. 2507 พรบ.พันธุ์พืช พ.ศ. 2518 และ พรบ.คุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542

ในส่วนสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ถือว่ากำลังเริ่มดำเนินการเรื่องของข้อตกลงด้านทรัพยากรชีวภาพ ซึ่งมีนโยบายให้องค์ความรู้และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อมนุษยชาติ โดยมีผลตอบแทนพอสมควรและมีการกำหนดเงื่อนไขในการแสดงเจตจำนงในการใช้ ระบุวัตถุประสงค์ ข้อผูกพันทางการเงิน และเคารพในสิทธิทรัพย์สินทางปัญญาของตนเองและผู้อื่น เป็นต้น

การประชุมในครั้งนี้ นับว่าเป็นเวทีหนึ่งในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ และสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการจัดทำข้อตกลงการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรชีวภาพในการศึกษาวิจัยและพัฒนา ระหว่างหน่วยงาน/สถาบัน ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดการเข้าถึงที่เป็นธรรมและมีการแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้รับคืนสู่ผู้เป็นเจ้าของทรัพยากรชีวภาพ